

DOSYA HABER

İklim değişikliği coğrafi işaretli ürünlerin geleceğini tehdit ediyor

Uzmanlar, iklim değişikliği nedeniyle yaşanan kuraklık ve aşırı hava olaylarının hayvansal ve tarımsal üretimde verimi ve kaliteyi düşürdüğünü, coğrafi işaretli ürünlerin de bu durumdan olumsuz etkilendiğini söyledi.

Gülşeli Kenarlı | 17.10.2024 - Güncelleme : 17.10.2024

DOSYA | DEęİŐEN İKLİMİN GIDAYA ETKİSİ

KURAKLIK VE AŞIRI HAVA OLAYLARI HAYVANSAL VE TARIMSAL ÜRETİMDE KALİTEYİ DÜŐÜRDÜ

İstanbul

AA'nın iklim değişikliğinin gıda üretimine etkilerine odaklandığı dosya haberin üçüncü ve son bölümünde, **coğrafi işaretli ürünler** ele alındı.

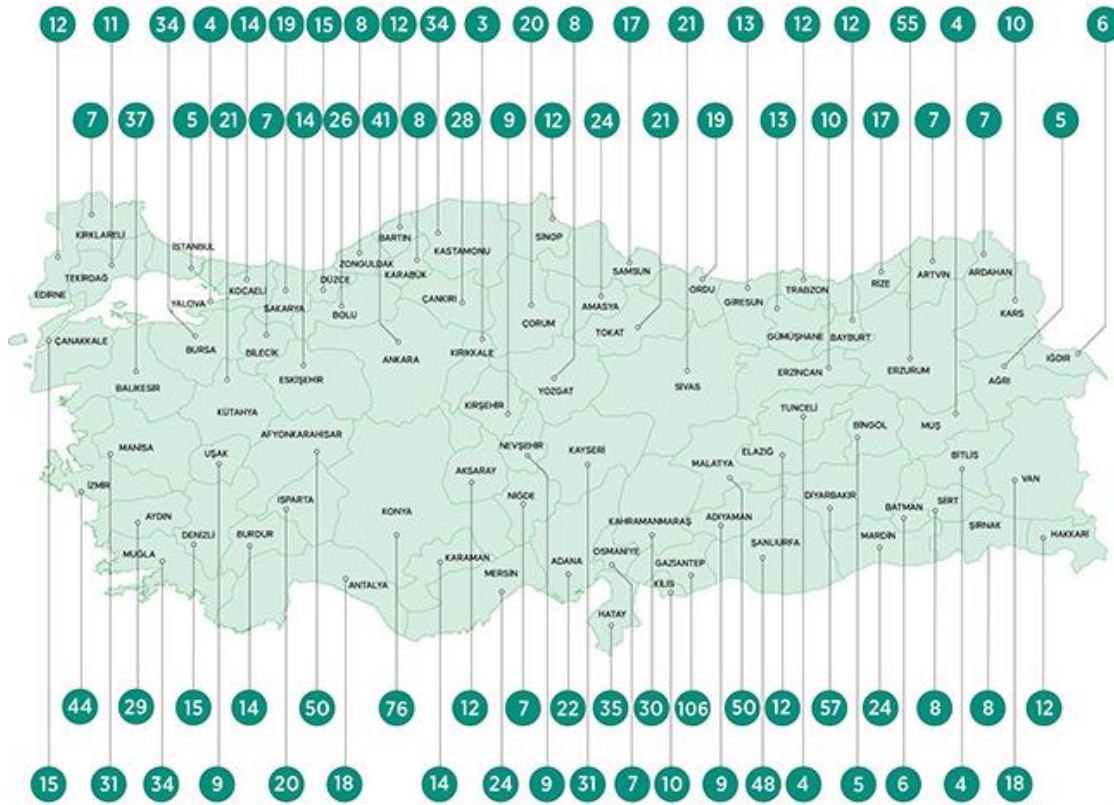
Coğrafi işaret, tüketiciler için ürünün kaynağı ve karakteristik özellikleri ile coğrafi alan arasındaki bağlantıyı gösteren ve garanti eden kalite işareti olarak tanımlanırken, bu tescil gelenekselliğiyle yöreden elde edilen, ham maddesiyle yerel niteliklere bağlı olarak belli bir üne kavuşmuş ürünlerin korunmasını sağlıyor.

Türk Patent ve Marka Kurumunda yer alan bilgilere göre, Türkiye'nin 81 ilinde tescilli 1609 coğrafi işaretli ürün bulunurken 600 başvurunun değerlendirme süreci ve işlemleri devam ediyor.

İklim değişikliği coğrafi işaretli ürünlerin geleceğini tehdit ediyor

Uzmanlar, iklim değişikliği nedeniyle yaşanan kuraklık ve aşırı hava olaylarının hayvansal ve tarımsal üretimde verimi ve kaliteyi düşürdüğünü, coğrafi işaretli ürünlerin de bu durumdan olumsuz etkilendiğini düşünüyor

İllerin tescilli coğrafi işaretli ürün sayıları

106 ile en çok coğrafi işaretli ürüne sahip Gaziantep'i, 76 ürünle Konya, 57 ürünle Diyarbakır, 55 ürünle Erzurum, 50'şer ürünle Malatya ve Afyonkarahisar, 48 ürünle Şanlıurfa, 44 ürünle İzmir, 41 ürünle Ankara ve 37 ürünle Balıkesir takip ediyor.

AA muhabirinin sorularını yanıtlayan Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölüm Başkanı Prof. Dr. Cevdet Yılmaz, yerel adlarla ön plana çıkan çok sayıda lezzete sahip Türkiye'nin, "coğrafi işaretli ürün" kavramıyla 10 yıl önce tanıştığını söyledi.

Tarım ürünlerine ve gıdalara insan eli değdikten sonraki sürecin önemli olduğunu vurgulayan Yılmaz, "Biz coğrafi şartlara uygun olarak ne kadar sağlam bir depolama yapabilirsek, yani İzmir'de üzümü, Aydın'da inciri, Malatya'da kayısıyı, Gaziantep'te biberi araziye sererek kurutabilirsek coğrafi işaretli olur. Kayseri'deki pastırma Erciyes Dağı'ndan esen rüzgarla kurursa tadına ulaşır. Şartlar uygun değilse bu ürünleri fabrikalarda, makine ortamında yapmak zorunda kalacaksınız ve aynı tadı vermeyecek, coğrafi işaretli olmayacak." dedi.

İklimin yerel şartları etkilemesinin coğrafi işaretli ürünlere de olumsuz yansıdığını aktaran Yılmaz, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Gelecek hava durumunun nasıl olacağını bilmiyoruz ama şu anda baktığımızda geçmişteki istikrarın bozulduğunu söyleyebiliriz. Küresel ısınma, 200-300 yıllık hava olayları takibi sonucunda üretilen ürünlerin istikrarını bozuyor. Önümüzdeki yıl ne kadar kar yağacağını hatta yağıp yağmayacağını bile bilmiyoruz, gelecek yıl havanın ne kadar sıcak olacağını da bilmiyoruz."

Coğrafi işaretli Karaman'ın Divle obruk tulum peynirinin keçe tulumların içinde kışın karla dolan obrukta saklanarak yapıldığını anlatan Yılmaz, kar yağmaması durumunda bu coğrafi işaretli ürünün olmayacağını söyledi.

Samsun'un coğrafi işaretli ürünü olan Bafra kaymaklı lokumunu da örnek gösteren Yılmaz, "Türkiye'de manda popülasyonunun en fazla olduğu alan Bafra. Buradaki mandalardan elde edilen süt, süt kaymağına, kaymak ise Bafra lokumuna dönüşüyor. Bu yıl kurak gitti, sular azaldı, mandalar bölgeden çekildi, kuraklık ve yağış eksikliği bu şekilde mandanın yaşam alanını daralttığı için Bafra kaymaklı lokumu üretimi de azaldı. Buradaki yerel kuraklık sadece Samsun'da olan coğrafi işaretli Bafra kaymaklı lokumunu etkiliyor." diye konuştu.

Yağmurun yağacağı ve toprağın sürüleceği mevsimin, çiftçinin beynine kazınan rutin bir bilgi olduğunu ifade eden Yılmaz, mevsimlerde ve yağışlarda yaşanan istikrarsızlık nedeniyle çiftçinin geleceği göremediğini, ekim ayında hazırlık yapsa da kuraklık nedeniyle sertleşen toprağa ekim yapamadığını, aşırı yağış olduğunda da toprağı süremediğini ve bozulan istikrarın önce çiftçiyi, sonra ekilen mahsulü ve ardından bu mahsulden elde edilen coğrafi işaretli ürünü etkilediğini anlattı.

Kuraklıkla meralarda ot örtüsünün azaldığını, hayvancılığı doğrudan ilgilendiren bu durumun da coğrafi işaretli et ve süt ürünlerinin üretimini olumsuz etkilediğini sözlerine ekleyen Yılmaz, şu değerlendirmede bulundu:

"Şu anda Türkiye'nin tamamında coğrafi işaretli ürünler risk altında çünkü kuraklık güneyden başlayarak kuzeye doğru ilerliyor. Bu durum iklim göçüne sebep olacak çünkü şu anda bizim gözlemlediğimiz daimi kar sınırı 1800-2000 bin metreden 200-300 metre daha yukarı çıktı, sıcaklık arttıkça bu yukarı çıkıyor. Bu durum insanları daha serin yer arayışına itiyor ve geliştiği güzel yapılaşmadan dolayı tarım ürünlerini dolayısıyla coğrafi işaretli ürünlerin üretimini etkiliyor, suları kaynağında kirletiyor."

"Sezonda 3 kez alınan mahsul teke düştü"

Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir Meslek Yüksekokulu Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölüm Başkanı Doç. Dr. Esin Candan Demirkol ise iklim değişikliğinin sadece sıcaklık artışı olarak algılanmaması gerektiğini, bazı ürünlerin ekim ve hasat dönemlerinde sarkmalara neden olduğunu söyledi.

Ege Bölgesi'ndeki çiftçilerin üretim sahalarında iklim değişikliğinin etkisinin son 4 yıldır çok net bir şekilde görüldüğünden bahseden Demirkol, bölgede, sezonda erkenci, mevsim ve geç olmak üzere domates, salatalık, mısır ve fasulye gibi ürünlerden 3 kez mahsul alındığını ancak yer altı sularının eksikliği nedeniyle bu mahsulün teke düştüğünü anlattı.

Coğrafi işaretli ürünlerin kurutulmuş ya da işlenerek elde edilen sebze, meyve ve hayvansal ürünlerden oluşan büyük bir grup olduğunu belirten Demirkol, "Küresel ısınmadan kaynaklı iklim koşulları ve özelliklerindeki değişimler nedeniyle bu tür ürünler tehdit altındadır. Coğrafi işaretli ürünlerin orijinalliklerinin, üretim teknolojilerinin ve kalitelerinin gözlenmesiyle bu ürünlerin risk altında olduğunu söylemek mümkün." ifadelerini kullandı.

Coğrafi işaretli ürünler arasında Rize'nin Anzer balının önemli yeri olduğunu dile getiren Demirkol, "Türkiye, farklı iklim ve bitki örtüsü çeşitliliği sayesinde pek çok farklı bal tipine ev sahipliği yapıyor. Özellikle karakovan, kestane, ayçiçeği, çam balı gibi çeşitler hem yerel hem de uluslararası pazarda oldukça önemli yere sahip. Ancak iklim koşullarındaki değişimler ve sıcaklık faktöründeki artış, arıların büyüme düzenlerini etkiliyor, tarımda kullanılan kimyasallar ise koloniler üzerinde olumsuz etkiler oluşturuyor." tespitinde bulundu.

Düzenli ve sürdürülebilir tarım yöntemlerine geçiş yapılarak arıların doğal yaşam alanlarının ve yerel bal üreticilerinin korunmasının önemine değinen Demirkol, bu sayede bal üretimine önemli katkı sağlanacağını altını çizdi.

Demirkol, sözlerini şöyle tamamladı: "Coğrafi işaretlerin, bölgesel ve kültürel mirası yansıttığını unutmamalıyız. Eğer biz biyoçeşitliliğimizi sağlıklı bir şekilde koruyabilirsek yerel tatlarımızı ve coğrafi işaretli ürünlerimizi de korumuş oluruz. Bu durum, gastronomi turizminin gelişmesi açısından da büyük bir avantaj sağlar. Yerel üretim, ulusal tarım politikaları içinde ön plana çıkmak zorunda, bunu desteklemeliyiz. Konuya sadece şehir veya bölge bazında değil, biyoçeşitliliği ve yerel bitki türlerini koruma bakış açısıyla da bakmamız gerekiyor."

Coğrafi işaretli ürün sayıları

Alfabetik sıraya göre illerin tescilli coğrafi işaretli ürün sayıları şöyle:

İl	Ürün sayısı	İl	Ürün sayısı	İl	Ürün sayısı
Adana	22	Edirne	12	Malatya	50
Adıyaman	9	Elazığ	12	Manisa	31
Afyonkarahisar	50	Erzincan	10	Mardin	24
Ağrı	5	Erzurum	55	Mersin	24
Aksaray	12	Eskişehir	14	Muğla	34
Amasya	24	Gaziantep	106	Muş	4
Ankara	41	Giresun	13	Nevşehir	9
Antalya	18	Gümüşhane	13	Niğde	7
Ardahan	7	Hakkâri	12	Ordu	19
Artvin	7	Hatay	35	Osmaniye	7
Aydın	29	Iğdır	6	Rize	17
Balıkesir	37	Isparta	20	Sakarya	19
Bartın	12	İstanbul	5	Tekirdağ	11
Batman	6	İzmir	44	Tokat	21
Bayburt	12	Kahramanmaraş	30	Samsun	17
Bilecik	7	Karabük	8	Siirt	8
Bingöl	5	Karaman	14	Sinop	12
Bitlis	4	Kars	10	Sivas	21
Bolu	26	Kastamonu	34	Şanlıurfa	48
Burdur	14	Kayseri	31	Şırnak	8
Bursa	34	Kırıkkale	3	Trabzon	12
Çanakkale	15	Kırklareli	7	Tunceli	4
Çankırı	28	Kırşehir	9	Uşak	9
Çorum	20	Kilis	10	Van	18
Denizli	15	Kocaeli	14	Yalova	4
Diyarbakır	57	Konya	76	Yozgat	8
Düzce	15	Kütahya	21	Zonguldak	8

Anadolu Ajansı web sitesinde, AA Haber Akış Sistemi (HAS) üzerinden abonelere sunulan haberler, özetlenerek yayımlanmaktadır.